

За нас Топчидерце постојала је, за крај
време окупације, трамвајска веза са градом од Цареве ћуприје — ако, то јест, ~~ни~~
Немци не испуне колајем од прве две полазне станице, или не пролете с трамва-
јем крај нас, трејица четверица свега у келима, и показујући нама окупљенима
велике уши, заборављајући уосталом при том да перука иде преко њихових разап-
тих шака над њиховим тиме увеличаним ушима. Једнога зимског и леденог јутра,
правог београдског јутра имали смо среће: трамвај се зауставио и није био пре-
пун, стојале је свега треје четворе путника. Уђем са другима и ја и останем
стојећи крај врата. Један немачки војник, под кацигом и с пушком, премери ме
једне двапут, устаде са свега седишта и учини руком знак. Одговорих: Хвала, ~~се~~
останите на своме месту. — Кад је чуо свој језик и доживео инсубординицију, рече
деспотизамањички: Седите! — Одговорих: Хвала кепе, није ми тешко стајати. — Та-
да, мали виђави младић одједаред поче нервозно кидати руке, отприлике као они
мали мајмунићи-дреканци који ломе себи мишице и вриште кад су љути. И чух у ~~ди~~
стависоком дијапазону још једну мени упућену поруку: Биће да сам нешто младић ~~од~~
вао! — Рекох мирно и у много нижем кључу: Очигледно је да сте ви несравњено
младић од мене, али у овом случају се не ради о младости и старости, него о не-
чем другом. Останите само на своме месту. — Немац ућута. Онако с пушком заузео
став крај седишта на које сада ни он није хтео више да седне. Један од ретких
Немаца који је мало потеме, али ипак разумео нешто човечно. Међутим је сцена ~~за~~
нудна, кенично. Цео трамвај устао, како се то каже, и сви гледају у истом прав-
цу. Они који знају немачки, и који би тако радо интервенисали, како је и ред ~~у~~
трамвају, не чине ипак ништа. Немцу не смеју ~~како~~ ^{како} да кажу, а на српској страни
је као српски закључак. Они који не знају немачки, дешавају се и погађају.
Путници који улазе на разним станицама, спазе ~~Немца~~ ^{Немца} како стражари над празним
седиштем ~~и~~ ^и осете да сцена још леоди у ваздуху — сабијају се, нико на оно празно
место не седа. Тако до крајње станице, где се најзад размрвисмо. Неки корак ~~да~~

даће ослови ме једна млађа госпођа: Извините, ја не разумем добро немачки, али ми се чини да нисте хтели сести на понуђено место, па, ако се не љутите, да вас запитам: зашто да вас ~~Немац~~ није чим увредио? — Није он мене увредио, него сам ја њега наљутила. Приређам српско-немачки несперазум да склопимо пакт ове места. А за стајање имама сам више разлога. Прво: не може, нека уопште не се- да, јер ако не први, други Немац ће га етерати с места. Видела сам ~~својим очима~~ како је ^{неки} етерас уљудног човека да смести свога пса и њуу. Друго: волим стајати и гледати град кроз прозор. Треће: чувам капут. Изнешен је стари, пребежен ^и ис- ташен, а седењем се тканина набира, сече и пресјаја тамо где се скину мање. Погледајте мало боље мој капут и разумећете ме добро. — Госпођа се насмеја.

— А хоћете ли ми мој да погледате? ~~поседо~~ искривљен, рупице се развалиле, за- копчати се не могу. — Насмејем се и ја: Да, госпође, могле би се деистарећи да је ваш капут још гори од мога а мој још гори од вашега, ... Знате ли причу о Акивију Акивијевичу? — Не знам. — Врло проста ствар, једна прича о нашем брату Русу који такође није имао шињел. — И тадакође оне човече што ниједан бег не може људма дати: разумедосме се до дна, нешто благо нам се осу по лини, ~~зми~~ осмах који почиње од ресице и гуом се тек у носу. Климнусме пријатељски гла- нама и разиђосме се да се сувише како не заборавимо.

Тепчидерци, кад сиђу у град, то је да сврше једно девет- сет послова и да се врате кући тек у вече. У друга времена свраћали сме на ру- чак код Ноларца, јер је то било усред града. ~~Када~~ Када Коларац је срушен. Ручка нигде нема, а ако га има, мало их је који га могу платити. Кренем на Калиметдан. Бриди хладноће. Небреам корак и умерим се. Клуке нигде. Поуприседнем уз један дан камен. Издраати се не може: камен као самати лед а капут мој без зицне поставе. Стресох се од студени до у мозак и устадох. Сетим се: понела сам ко- над хлеба да се stomak до мрека не би у ~~у~~ узмучио. Само два залегаја и ед- мах боље, мање глади мање зиме. ... Србије, Србије, сваку невољу су твоја де- ца трпела, али гладан досада у твој нико није био. Сада смо гладни... Упрем поглед у град, тврђаву: сура, смрзнута, обијена, изрупана.... Београде јеси ли и ти гладан? је ли ти зима? имаш ли шињел? Гладан си и зима ти је. Мршав си, ~~и~~

зелен, окрзан, тамan, ветрина ваља преко тебе даву ноћу с реке на реку... Држи се Београде и држи нас! Држи се, светски граде, државски граде, српски граде мој, карауло наша! Опет ће те паљити и разбијати, јер ниси буџак узирен и у перине замотан него ~~се види~~ се види са свих страна, караула си, преко тебе води пут у свет, у борбе у будућности... Сече ветар, хуји пустел. Бежим у Конарчеву задужбину, некада топао српски дом и моја кућа. Све хладно, нико ме више не познаје нема ми ту места. Скупим скуте шивеса и хајд опет на улицу. ⁹ ~~Створине~~ међутим неке ~~раде~~ радње: што тражим нема, што ми нуде не могу платити. Само зебом мислим на кућу и чудим се лудилу што уопште силазим у град и још нешто тражим и хоћу.

2 Кад падне вече, у Топчидер се може само пешке. Трамваји су тада набијени, Немци дотле већином изопијани. Пешке се узбрде и одбијаме ветар ја и мој шивес. Удмем опет мало хлеба. Вече је зимље, тамно, град неосветљен, презери на кућама црни... Људи, јесте ли живи, где седите, како вам је? ... ³ ~~А~~ тамо је Баџица а тамо Сајминте. Господе, може ли све те да буде!... Хвала Богу, ево већ дуга линија ³ ~~Јурићевег~~ имања, сад ћу скренути за угао ограда и онда пречицом у мој крај и у кућу као у рупу. Скренем како се скреће у добро познате и — улетим у бодљикаве жице. Збуњим се поплашним се никада нисам ~~би~~ била у бодљикавим жицама и не разумем не знам да ли сам при свести и сигурна куда идем. Синоћ још ту није било жица!... Почнем се мицати целим телом: као прикована. Десна рукавица мало крвава; полаке извучем из ~~не~~ плетене рукавице руку и оставим рукавицу. ^{око брава} Један крај марамице као да неке зусима држи. Одавијем марамицу и оставим је у жицама. Десна нога одједаред ~~та~~ топла; чарапа у ритаму, крв цури приличним млазом, ~~и~~ шипела је већ мокра. Другу руку ослободим заједно са искрзаном рукавицом. Сад још капут. Неочекивани, можда на педесетак корака немачки војник на стражи дере се и питако је то. Девичем му дане треба пуцати да сам се заплела у жице и да ћу сад доћи и показати ^{оштре} грађанску карту. Стражар ућута али неприће да ми помогне... ^и Како да отињем капут: у вему безбреж клинчића ^и ~~и~~ оштрих повијених шивеса. ^и ~~Ту се~~ ^и ~~може~~ ^и ~~же~~

може само трзати и цепати! — помислих. ⁴Тргнем десну мишицу и оцепим добар ко-
квадрат штофа који се само једном страном још држао за капут. Потегнем руб ка-
пута: рупе се рашчијавају, нови клинци се забадају. Најзад се формално здере-
са жичаног сплета по цену да и капут оставим у жицама. Ослободих се са великом
предеротином на предњој ноли огртача. Пошто се мало сабрех, извадим из репа
легитимацију и пођем стражару. — Добре, добре идите кући, нека вам крвави. —
Молим вас да ми објасните: лица још синоћ није било, а ко одоле долази не може
видети шта иза угла чека. — Тачно је, тек смо јутрос поставили жичану одбојку.
Ви сте трећа жртва. Сутра ћемо поставити табу. — Не мари ништа, прокине се од
вас троје српске крви колико за добру крвавицу. — Шта се може рећи човеку глупом
у глави и у души... Код куће, перем и привијам рану, бројим шта сам све ос-
тавила у жицама, и гледам капут... Сироти војници, како ли је њима кад их ју-
риш или гоњен сатера у жице... ^{не}А капут, као да га више и немам: ископан, труо,
крпа.

^{Ка} је онда капут закрпљен, још једаред ^{по}поје и оставен
још једаред, и Анакије Анакијевичу, мили друже наш писару, чекај нас тамо,
има нас још пезише писара без пишеца.

Исидора Секулић

Isidora Sekulic